

LİSANS ÜSTÜ ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİK UYUMU *

Yrd. Doç. Dr. Hürol FİŞİLOĞLU

Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Psikoloji Bölümü

ÖZET

Evlilik yaşantısında iyi ilişki - kötü ilişki boyutundaki hareketlilik süreci olarak tanımlanan evlilik uyumu, aile sorunlarına neden olan faktörlerin araştırılmasında, üzerinde en çok durulan değişkenlerden birisidir. Evlilik uyumunun önemi, hem aile içi hem de aile dışı ilişkilerin belirleyicisi olmasıdır. Bu araştırmanın amacı da, farklı özellikleri olmasına rağmen çok fazla çalışılmayan lisans üstü öğrencilerinin evlilik uyumlarını araştırmaktır. Araştırma örneklemini State University of New York at Buffalo'da öğrenim gören, 70 evli lisans üstü öğrencisi oluşturdu. 24 erkek 46 kadından oluşan örneklemin, yaş ortalaması 34.6 ve ortalama evlilik süresi 8.6 yıldır. Evlilik uyumu, Çift Uyum ölçeği (Dyadic Adjustment Scale) ile ölçüldü. Demografik özellikler için, Demografik Bilgi Sayfası kullanıldı. Tek-yönlü varyans analizleri, öğrenci statüsü ve eşin eğitimi değişkenlerinde, evlilik uyumu farklılıklarının anlamlı olduğunu belirledi.

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the demographic correlates of marital adjustment. The sample of the study consisted of 70 married graduate students from the State University of New York at Buffalo. Of the Subjects, 24 were male and 46 were female. The mean age for the subjects was 34.6 years. The Dyadic Adjustment Scale was used to measure marital adjustment. The Demographic Data Sheet as used for demographic correlates of marital adjustment. The results of two one-

way analyses of variances indicated that the mean difference between student status and the mean differences among highest education level of spouse were significant.

Lisans Üstü Öğrencilerinin Evlilik Uyumu

Bu çalışmanın amacı, lisans üstü öğrencilerinin evlilik uyumlarını araştırmaktır. Evlilik uyumu, aile sorunlarına neden olan faktörlerin araştırılmasında, üzerinde en çok durulan değişkenlerden birisidir. Bunun nedeni, evlilik uyumunun hem aile içi, hem de aile dışı ilişkilerin belirleyicisi olarak gittikçe önem kazanmasıdır. Yapılan çalışmalar, psikolojik sorunları nedeni ile ilgili kuruluşlara müracaat eden kişilerin % 40'ının evlilik sorunlarının, yaşadıkları sorunların bir parçası olduğu, çocuk sorunlarının birçoğunun evlilik uyumu ile ilişkili olduğu, ayrılanın en önemli stres nedenlerinden biri olduğu, fiziksel rahatsızlıkların ortaya çıkma olasılığının evlilik uyumu bozuk olanlarda olmayanlara oranla daha fazla olduğu ve boşanma oranlarında artma olduğunu göstermekte (O'Leary, 1987). Bunun yanında, evlilik uyumunun çalışılmasının önemini gösteren diğer nedenlerden ikisinde şu şekilde belirtilebilir: Birinci neden, boşanma oranındaki yüksekliğe rağmen, evliliğin hala, hem hiç evlenmemişler hem de boşanmış kişiler tarafından istenen ve gerçekleştirilen bir kurum olarak var olması (O'Leary, 1987; Corrales, 1975). İkinci neden, geleneksel değerlerin sorgulandığı, korku ve kaygının var olduğu günümüzde bunlara bağlı olarak evliliği yaşantısında da meydana gelen değişiklikler (Boszormenyi-Nagy and Spark, 1984). İşte bütün bu faktörler, evlilik uyumunu olumlu veya olumsuz etkileyen faktörlerin belirlenmesinin önemini göstermektedir. Özellikle az çalışılan ve kendine özgü özellikleri olan evli lisans üstü öğrenciler, çalışılması gereken grupların başında gelmektedir.

* Bu makale yazarın State University of New York at Buffalo'da yaptığı doktora tezinin araştırma sorularından birisine dayanmaktadır.

Bu makale VII. Ulusal Psikoloji Kongresinde serbest bildiri olarak sunulmuştur.

Evlilik uyumunu etkileyen faktörlerin çokluğu, tek bir çalışmanın sınırları içinde hepsini belirtmeyi olanaksızlaştırmaktadır. Bu makalede literatürde en belirgin olarak ortaya çıkan iş, çocuk sahibi olup olmama, evlilik süresi ve din gibi değişkenlerle evli lisans üstü öğrencilerinin evliliklerine özgü, cinsiyet farkı, cinsiyet rolleri ve stres faktörleri incelenmiştir.

İş değişkeninin evlilik uyumu üzerine etkisini araştıran çalışmalar farklı sonuçlar vermiştir. Burke ve Weir (1976), Hartley (1978) ve Larson (1984) işin, evlilik uyumunu olumlu yönde, Bean, Curtis ve Marcum (1977), Gover (1963) Bowen (1987) ve Schumm and Bugaighis (1986) olumsuz yönde etkilediğini ve Bahr ve Day (1978) ve Smith (1985) evlilik uyumu üzerinde etkisinin olmadığını bulmuşlardır.

Çocuğun evliliğe olan katkısı aile çalışmalarının temel odaklarından birisidir. Genel kanı, çocuğun evliliği tamamladığı ve eşleri yakınlaştırdığı (Callan, 1980) ve çocuksuz evliliklerin mutsuz oldukları ve eşlerin psikolojik sorunlarına neden olduğudur (Callan, 1983). Fakat konu üzerinde yapılan çalışmalar, çocuğun, evlilik uyumunu arttırdığı sonucunun (Denga, 1982) yanında, evlilik uyumunu olumsuz yönde de etkilediği şeklinde sonuçlar vermiştir (Schumm ve Bugaighi, 1986; Polit, 1982; Ryder, 1973). Çocuksuz ve çocuklu evliliklerin, evlilik uyumu açısından farklı olup olmadığını araştıran çalışmalarda da, bu iki grup arasında fark olmadığını gösteren çalışmaların (Hoffman ve Levant, 1985; Callan, 1984; Veevers, 1979) yanında, çocuksuz evliliklerin, evlilik uyumu açısından daha yüksek olduğu sonucunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Callan, 1987; Houseknecht, 1979).

Evlilik süresi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi çalışın Anderson, Russel ve Schumm (1983) ve Hicks ve Platt (1970), evliliğin ilk yıllarının, özellikle çocuğun ailede olduğu dönemlerde evlilik uyumunun düşük olduğu, çocukların evden ayrılmalarından sonra yükseldiği, daha sonra ise tekrar düştüğünü bulmuşlardır. Spanier, Lewis ve Cole da (1975), evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında buna benzer, gittikçe artan ve daha sonra azalan bir ilişki belirtmişlerdir. Aynı konuda Wilcox ve Hovestadt (1985), ilk yıllarda, özellikle eşlerin yetiştikleri aile ortamlarının farklılıklarının, evlilik uyumunu olumsuz yönde etkileyen en önemli unsur oldu-

ğunu bulmuşlardır. Houseknecht ve Macke (1981) ve Filsinger ve Wilson'un (1984) kadınlar üzerine olan sonuçları da, evlilik süresi uzadıkça, kadınların evliliklerinden daha az memnun olduklarını göstermiştir. Gaesser ve Whitbourne'nin (1985) erkeklerle yaptıkları çalışmada ise, erkeklerin evlilik süresi uzadıkça evlilik uyumlarının arttığı bulunmuştur.

Din ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi çalışın araştırmaların çoğunluğu, dinin evlilik uyumunu etkileyen belirgin bir faktör olduğunu göstermektedir (Bahr ve Chadwick, 1985; Schumm, Bollman ve Jurich, 1982; Hansen, 1981; Wilson ve Tanner, 1980; Albrecht, 1979; Glenn ve Weaver, 1978). Dinin hangi boyutlarının evlilik uyumu üzerinde etkili olduğu yönünde yapılan çalışmalarda da, Wilson ve Filsinger (1986), dini inanç ve dinin gereklerini yerine getirme boyutlarının ikisinin de, evlilik uyumu ile ilişkili olduğunu ve Hatch (1985), dinin gereklerini yerine getirme boyutunun eşlerin evlilik uyumunu düşüren en önemli faktör olduğunu bulmuşlardır.

Evli lisans üstü öğrenci grubunda evliler içinde, kendine özgü özellikleri ile ayrı bir grup oluşturmaktadır. Eğitim ve onun beraberinde getirdiği sorunlar tüm aileyi etkilemekte ve bu etki, evlilik uyumu üzerinde olumsuz yönde olmakta (McLaughlin, 1985; Houseknecht ve Spanier, 1980). Bu olumsuz etki, özellikle lisans üstü öğrencinin kadın olduğu durumlarda daha da olumsuz olmakta (Westwood, 1982). Kadınlar, evliliklerinde karşılaştıkları sorunları çözmeye olumlu olacağını düşünerek erkeklerle oranla daha fazla okulu bırakma gibi çeşitli özverilerde bulunmakta (Kotkin, 1983; Astin, 1976).

Ev ve okul sorumluluğu gibi iki değişik rol özellikle kadınlar üzerinde stres yaratmakta ve çözüm olarak bir kısmı, bu rollerden birine ağırlık vererek, boşanarak veya yarım zaman öğrenciliği seçmekte (Feldman, 1971). Cinsiyet rollerine bağlı olarak oluşan stres durumlarında, eş desteği ve çocuk bakımındaki destek, kadınların yaşadıkları stresde azalmayı getirmekte (Van Meter ve Agronow, 1982). Cinsiyet rollerinin yarattığı stresin dışında evli öğrencilerde görülen stres alanları, iletişim problemi, cinsel tatminsizlik, maddi sorunlar, boş zaman ve eğlenceye ayrılan zaman azlığı ve kısıtlanmış sosyal yaşam olarak belirtmekte (McLaughlin, 1985; Taifoori, 1979). Her iki eşin de öğrenci olduğu durumlarda, bu stres alanlarına, ne zaman çocuk sa-

hibi olunacağı da eklenmekte (Hartshorn, 1978).

Yukarıda belirtilen literatür göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen bu çalışmada, farklı özellikleri olmasına karşın çok fazla çalışılmayan lisans üstü öğrencilerinin evlilik uyumu çalışıldı. Evlilik yaşantısında iyi ilişki-kötü ilişki boyutundaki hareketlilik süreci olarak tanımlanan (Dyer, 1983), evlilik uyumunun ilişkili olabileceği düşünülen, cinsiyet, yaş, evlilik süresi, öğrenci statüsü (yarım/tam zamanlı-part-time/full-time), öğrenim derecesi (yüksek lisans/doktora), çocuk sahibi olup-olmama, meslek, kaçınıcı evlilik olduğu ve din değişkenleri incelendi.

METOD

Denekler

Araştırma örneklemini State University of New York at Buffalo'da öğrenim gören 70 evli lisans üstü öğrencisi oluşturdu. Yirmidört erkek ve 46 kadından oluşan örneklemin yaş ortalaması 34.6 ve ortalama evlilik süresi 8.6 yıldır.

Bilgi Toplama Araçları

Evlilik uyumu ile ilgili olabileceği düşünülerek çalışma kapsamına alınan değişkenlerle ilgili verilerin toplanması için Demografik Bilgi Sayfası kullanıldı. Evlilik uyumu "The Dyadic Adjustment Scale-Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ)" ile ölçüldü. ÇUÖ Spanier (1976) tarafından eşlerce algılanan ilişkilerinin özelliğini ölçmek için geliştirilen 32 maddelik bir ölçektir. Faktör analizi, ölçeğin, ilişkinin 1) çiftin mutluluğu, 2) çiftin bağlılığı, 3) çiftin ortak kararlılığı ve 4) duygusal ifade boyutlarını değerlendirdiğini belirlemiştir. Toplam puan 0-151 arasındadır ve maddelerin 1-6 arasında değişen puanlarının toplamı ile elde edilir.

İşlem

Örneklem, amaçlı örneklem metodu (purposive sampling) (Kerlinger, 1986) ile, State University of New York at Buffalo'da değişik lisans üstü derslerine devam eden öğrenciler arasından evli olanlar ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyenlerden oluştu. Veriler Demografik Bilgi Sayfası ve UÖ'nün uygulanması ile toplandı. Araştırmacının sözlü açık-

lamaları ve ölçekleri dağıtmasından sonra, deneklerden soruları cevaplamaları istendi. Bütün uygulama ortalama 20 dk. sürdü.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SUNY/Buffalo Komputer Merkezinde SPSS-X kullanılarak yapıldı ve çalışmadaki değişkenlerden çocuklu-çocuksuz, cinsiyet, lisans üstü eğitim derecesi, öğrenci statüsü, din, meslek, eşin dini, eşin mesleği ve eşin eğitimi için tek yönlü varyans analizi, evlilik süresi, çocuk sayısı ve yaş için de Pearson Korelasyonu uygulandı.

BULGULAR

Toplam örneklem için demografik veriler Tablo 1'de sunulmuştur. Yetmiş deneğin 24'ü (%34) erkek ve 46'sı (%66) kadın, yaş ortalaması 34.6, evlilik süresi ortalaması 8.6 yıl ve 62'sinin ilk 8'inin ikinci evliliği idi. Deneklerin 40'ı çocuklu ve 30'u çocuksuzdu. Toplam örneklemin 43'ü tam zaman, 27'si yarım zamanlı ve 32'si bilim uzmanlığı, 38'i doktora öğrencisiydi. Örneklemin 27'si katolik, 24'ü protestan, 10'u yahudi ve 7'si agnostikti. Deneklerin meslek dağılımı 15'i profesyonel meslekler, 14'ü idari meslekler ve 4'ü servis alanlarındaki meslekler şeklindeydi. Araştırmaya katılanların eşleri ile ilgili verilerde eşlerin yaş ortalaması 36.1'di ve 7'si lise, 28'i üniversite, 18'i bilim uzmanlığı ve 7'si doktora derecesine sahipti. Meslek dağılımları ise 23'ü profesyonel meslekler, 23'ü idari meslekler, 6'sı servis alanlarındaki meslekler, 1'i satıcı, 5'i usta, 3'ü ev kadını ve 9'u öğrenci şeklindeydi.

Tablo 1

Örneklemin Demografik Özellikler Tablosu

Demografik Özellikler	N: 70				
	N	X	%	SD	Ranj
Cinsiyet					
Erkek	24		34		
Kadın	46		66		
Yaş		34.6		7.79	22-55
Evlilik süresi		8.6		7.75	1-30

Demografik Özellikler	N	\bar{X}	%	SD	Ranj
Evlilik Sayısı					
Birinci evlilik	62		89		
İkinci evlilik	8		11		
Çocuk sahibi					
Olanlar	40		57		
Olmayanlar	30		43		
Çocuk sayısı		1.1			0.4
Öğrenci statüsü					
Tam zamanlı	43		61		
Yarım zamanlı	27		39		
Lisans üstü eğitim derecesi					
Bilim uzmanlığı	32		46		
Doktora	38		54		
Din					
Katolik	27		39		
Protestan	24		34		
Yahudi	10		14		
Agnostik	7		10		
Meslek					
Çalışmayan	37		53		
Profesyonel	15		21		
Yönetici	14		20		
Servis alanında çalışanlar	4		6		
Eşin yaşı		36.1		9.08	22-60
Eşin eğitim derecesi					
Lise	7		10		
Üniversite	28		40		
Bilim uzmanlığı	18		26		
Doktora	7		10		
Eşin mesleği					
Profesyonel	23		33		
Yönetici	23		33		
Servis A. Çal.	6		9		
Satıcı	1		1		
Usta	5		7		
Ev kadını	3		4		
Öğrenci	9		13		

Tablo-2'de görüldüğü gibi tek-yönlü varyans analizi sonucu, yarım zaman ve tam zamanlı öğrencilerin evlilik uyumları arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermiştir (F: 5.90; p < .05). Verilerin analizine göre tam zamanlı öğrencilerin evlilik uyumu, yarım zamanlı öğrencilerin evlilik uyumundan daha yüksektir.

Tablo 2

Öğrenci Statüsünün (tam/yarım zamanlı) Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	S.D.	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Öğrenci Statüsü	1209.15	1	1209.15	5.90	.018
Hata	13937.84	68	204.97		
Toplam	15146.97	69	219.52		

Diğer tek - yönlü varyans analizi sonucu, eşin eğitim düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu göstermiştir (f:2.95; p < .05) (Tablo 3). Varyans analizindeki gruplar arasındaki farkların anlamlılığını test etmek için uygulanan t-testi sonuçları (Tablo 4) lise ve bilim uzmanlığı, bilim uzmanlığı ve lisans, doktora ve lisans derecesine sahip gruplar arasındaki evlilik uyumu farklılıklarının anlamlı olduğunu göstermiştir. Test sonuçlarına göre, deneklerden eşleri bilim uzmanlığı derecesine sahip olanların evlilik uyumu, eşleri lise ve lisans derecesine sahip olan grupların evlilik uyumundan daha yüksektir. Ayrıca eşleri doktora derecesine sahip grubun evlilik uyumu, eşleri lisans derecesine sahip grubun evlilik uyumundan daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3

Eşin Eğitim Derecesinin Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	S.D.	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
E. Eğitim Derecesi	2327.41	4	581.85	2.95	.026
Hata	12819.59	65	197.22		
Toplam	15146.97	69	219.52		

Tablo 4

Evlilik Uyumu Açısından Eşin Eğitim Derecesi Grupları Arasındaki Fark

	X	S.D.	t-değeri	p değeri
Lise Bilim Uzmanlığı	103.29	22.1		
Üniversite	115.56	7.0	lise-bil. uz. : -2.16	.042
Doktora	105.59	13.4	üniv.-bil.uz. : -2.58	.013
	123.00	15.4	üniv.-doktora: -2.79	.009

Diğer demografik değişkenler için uygulanan tek-yönlü varyans analizleri, çocuk sahibi olup-olmama/ cinsiyet / lisans üstü derecesi / din / meslek / eşin dini ve mesleği değişkenleri için anlamlı sonuç vermemiştir. Aynı şekilde evlilik süresi / çocuk sayısı ve yaş değişkenleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi test etmek için uygulanan Pearson Korelasyonları da anlamlı sonuç vermemiştir.

TARTIŞMA

Araştırma kapsamındaki değişkenlerden öğrenci statüsü (yarım-zaman-tam zaman) ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiye yönelik olarak veri analizleri, tam

zamanlı öğrencilerin evlilik uyumlarının yarım zamanlı öğrencilerin evlilik uyumlarından daha yüksek olduğunu gösterdi. Bu sonucun bir olası açıklaması, evli öğrencilerin yaşadıkları rol stresi olabilir ve tam zamanlı öğrenci rolünde olmak, evli öğrencilerin yaşadıkları rol stresini dolayısı ile de evliliklerinde yaşadıkları olumsuzlukları azaltıyor olabilir.

Çalışmanın diğer değişkeni eşin eğitim düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişki ile ilgili olarak sonuçlar, eşleri bilim uzmanlığı derecesine sahip olanların evlilik uyumu, eşleri lisans ve lise derecesine sahip olanlardan daha yüksek olduğunu ve eşleri doktora derecesine sahip olanların evlilik uyumlarının, eşleri lisans derecesine sahip olanlardan daha yüksek olduğunu gösterdi. Bu sonuçların bir olası açıklaması, eşlerin eğitim düzeylerindeki yakınlığın evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediği olabilir.

Araştırmadaki diğer demografik değişkenler ile evlilik uyumu arasında anlamlı sonuçlar çıkmaması, bu değişkenler ile evlilik uyumu arasında ilişki olmaması olasılığının ötesinde de düşünülmeli. Çocuk sahibi olup-olmamanın evlilik uyumu ile ilişkisi olmadığı sonucunu gösteren bazı çalışmaların dışında literatürdeki çalışmaların büyük çoğunluğu, diğer değişkenler ile evlilik uyumu arasındaki ilişki de anlamlı sonuçlar vermiştir. Evlilik uyumu ile ilişkide anlamlı sonuç vermeyen değişkenlerin ölçüm yetersizliği, olası bir araştırma sınırlılığı olarak düşünülebilir.

KAYNAKLAR

- Albrecht, S. L. (1979). Correlates of marital happiness among the remarried. *Journal of Marriage and the Family*, 41, 857-867.
- Anderson, S. A., Russell, C. S., & Schumm, W. R. (1983). Perceived marital quality and family life-cycle categories: A further analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 45, 127-139.
- Astin, H. S. (1976). *Some action of her own: The adult woman and higher education*. Lexington, MA: Lexington Books.

- Bahr, H. M., & Chadwick, B. A. (1985). Religion and family in Middletown, U.S.A. **Journal of Marriage and the Family**, 47, 407-414.
- Bahr, S.J., & Day, R. D. (1978). Sex role attitudes, female employment, and marital satisfaction. **Journal of Comparative Family Studies**, 9, 53-67.
- Bean, F. D., Curtis, R. L., & Marcum, J. P. (1977). Familism and marital satisfaction among Mexican Americans: The effects of family size, wife's labor participation, and conjugal power. **Journal of Marriage and the Family**, 39, 759-767.
- Boszormenyi-Nagy, L., & Spark, M. G. (1984). **Invisible Loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy**. New York: Brunner/Mazel, Inc.
- Bowen, G. L. (1987). Wives' employment status and marital adjustment in military families. **Psychological Reports**, 61 (2), 467-474.
- Burke, R. J., & Weir, T. (1976). Relationship of wives' employment status on husband, wife and pair satisfaction and performance. **Journal of Marriage and the Family**, 38, 279-287.
- Callan, V. J. (1980). The value and cost of children: Australian, Greek and Italian couples in Sydney, Australia. **Journal of Cross-Cultural Psychology**, 11, 482-497.
- Callan, V. J. (1983). The voluntarily childless and their perceptions of parenthood and childlessness. **Journal of Comparative Family Studies**, 14, 87-96.
- Callan, V. J. (1984). Childlessness and marital adjustment. **Australian Journal of Sex Marriage and Family**, 5 (4), 210-214.
- Callan, V. J. (1987). The personal and marital adjustment of mothers and of voluntarily and involuntarily childless wives. **Journal of Marriage and the Family**, 49 (4), 847-856.
- Corrales, G. R. (1975). Power and Satisfaction in Early Marriage. In R. E. Cromwell and D. H. Olson (Eds.), **Power in Families** (pp. 197-216). New York : Sage Publications, Inc.
- Denga, I. D. (1982). Childlessness and marital adjustment in Northern Nigeria. **Journal of the Marriage and the Family**, 44 (3), 799-802.
- Dyer, D. E. (1983). **Courtship, Marriage, and Family: American Style**. Illinois : The Dorsey Press.
- Feldman, H. (1971). The effects children on the family. In A. Michel (Ed.). **Family Issues of Employed Women in Europe and America** (pp. 107-125). Lieden, Netherlands: E. F. Brill.
- Filsinger, E. E., & Wilson, M. R. (1984). Religiosity, socioeconomic rewards, and family development: Predictors of marital adjustment. **Journal of Marriage and the Family**, 46 (3), 663-670.
- Gaesser, L. D., & Withbourne, K. S. (1985). Work identity and marital adjustment in Blue-collar Men. **Journal of Marriage and the Family**, 47 (3), 747-751.
- Glenn, N. D., & Weaver, C. N. (1978). A multivariate, multisurvey of marital happiness. **Journal of Marriage and the Family**, 40, 269-282.
- Gover, D. A. (1963). Socio-economic differentials in the relationship between marital adjustment and wife's employment status. **Marriage and Family Living**, 25, 452-458.
- Hansen, G. L. (1981). Marital adjustment and conventionalization: A reexamination. **Journal of Marriage and the Family**, 43, 855-863.
- Hartley, S. F. (1978). Marital satisfaction among clergy wives. **Review of Religious Research**, 19, 178-191.
- Hartshorn, K. (1978). Perceived effects of graduate school on couples' relationship. **Dissertation Abstracts International**, 39 (8-A),

4757. (University Microfilms No. 79-04357).
- Hatch, R. C. (1985). **Marital adjustment and satisfaction as related to perceptions of religious practices and orientations: An examination of graduate and seminary student couples.** Unpublished doctoral dissertation. Kansas State University, Manhattan, KS.
- Hicks, M. W., & Platt, M. (1970). Marital happiness and stability: A review of research in the sixties. **Journal of Marriage and the Family**, **32**, 553-574.
- Hoffman, S. R., & Levant, R. F. (1985). A comparison of childfree and child-anticipated marriage couples. **Family Relations**, **34** (2), 197-203.
- Houseknecht, S. K. (1979). Childlessness and marital adjustment. **Journal of Marriage and the Family**, **41** (2), 259-265.
- Houseknecht, S. K., & Macke, A. S. (1981). Combining marriage and career: The marital adjustment of professional women. **Journal of Marriage and Family**, **43**, 651-661.
- Houseknecht, S., & Spanier, G. B. (1980). Marital disruption and higher education among women in the U.S. **The Sociological Quarterly**, **21**, 375-389.
- Kerlinger, F. (1986). **Foundations of Behavioral Research** (3rd ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Kotkin, M. (1983). Sex roles among married and unmarried couples. **Sex-Roles**, **9** (9), 975-985.
- Larson, J. H. (1984). The effect of husband's unemployment on marital and family relations in Blue-Collar families. **Family Relations**, **33** (4), 503-511.
- McLaughlin, M. C. (1985). Graduate school and families: Issues for academic departments and university mental health professionals. **Journal of College Student Personnel**, **26** (6), 488-491.
- O'Leary, D. K. (1987). The emergency of marital assessment. In K. D. O'Leary (Ed.). **Assessment of Marital Discord: An Integration for Research and Clinical Practice** (pp. 1-12). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Polit, D. F. (1982). **Effects of family size: A critical review of literature since 1973.** Washington, D.C.: National Institute of Child Health and Human Development.
- Ryder, R. G. (1973). Longitudinal data relating marriage satisfaction and having a child. **Journal of Marriage and the Family**, **35**, 604-606.
- Schumm, W. R., Bollman, S. R., & Jurich, A. P. (1982). The marital conventionalization argument: Implications for the study of religiosity and marital satisfaction. **Journal of Psychology and Theology**, **10**, 236-241.
- Schumm, W. R., & Bugaighis, M. A. (1986). Marital quality over the marital career: Alternative explanations. **Journal of Marriage and the Family**, **48**, 165-168.
- Smith, S. D. (1985). Wife employment and marital adjustment: A cumulation of results. **Family Relations**, **34** (4), 483-490.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scale for assessing the quality of marriage and similar dyads. **Journal of Marriage and the Family**, **38**, 15-28.
- Spanier, G. B., Lewis, R. A., & Cole, C. L. (1975). Marital adjustment over the family life cycle: The issue of curvilinearity. **Journal of Marriage and the Family**, **37**, 263-275.
- Taifoori, F. (1979). **The perceived effects of the graduate educational process on married student couples.** Unpublished doctoral dissertation, United States International University.

- Van Meter, M. J. S., & Agronow, S. J. (1982). The stress of multiple roles: The case for role strain among married college women. **Family Relations**, 31, 131-138.
- Veevers, J. G. (1979). Voluntary childlessness: A review of issues and evidence. **Marriage and Family Review**, 2, (2), 2-26.
- Westwood, G. R. (1982). **Female and Male doctoral student marital adjustment**. Unpublished doctoral dissertation, University of Missouri-Columbia.
- Wilcoxon, S. A., & Hovestadt, A. J. (1985). Perceived similarity in family-of-origin experiences and dyadic adjustment: A comparison across years of marriage. **Family Therapy**, 12 (2), 165-174.
- Wilkinson, M. L., & Tanner, W. C. (1980). The influence of family size, interaction, and religiosity on family affection in a Mormon sample. **Journal of Marriage and the Family**, 42, 297-304.
- Wilson, R. M., & Filsinger, E. E. (1986). Religiosity and marital adjustment: Multidimensional relationships. **Journal of Marriage and the Family**, 48 (1), 147-152.